

Kielellinen vastuullisuus ja kielellisesti tuettu opetus (kietu)

FT, yliopistonlehtori Raisa Harju-Autti
Kokkolan yliopistokeskus Chydenius
Jyväskylän yliopisto

raisa.k.harju-autti@jyu.fi

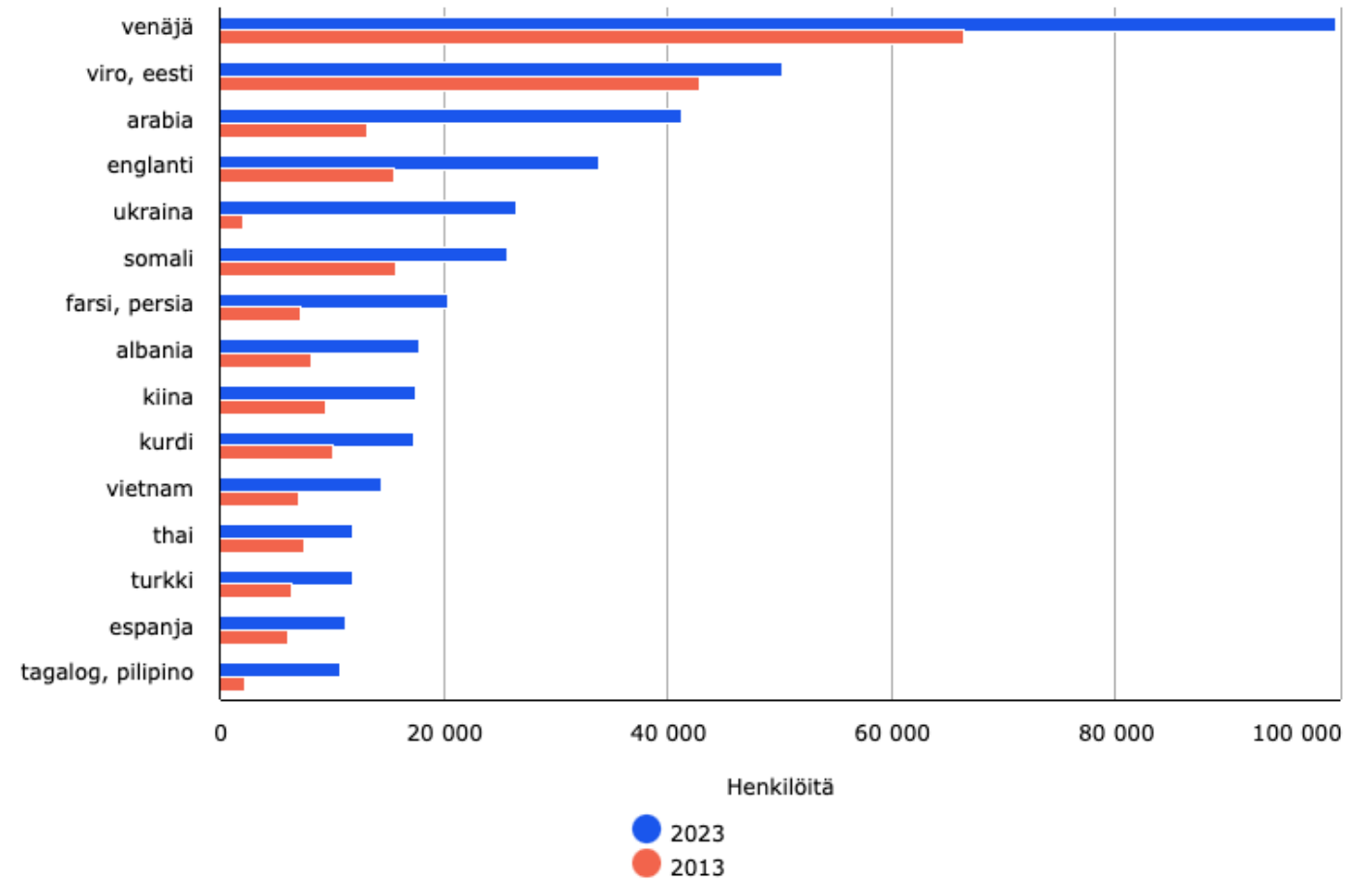
Luennon aiheina

- Kieli ja kielet yhteiskunnassa
- Tuorein PISA-raportti (Pulkkinen ym., 2024)
- (Kielitietoisuus) ja kielellinen vastuullisuus
- Kielellisesti tuettu opetus

Minä, kieli ja kielet

Vieraskielisten määrä Suomessa

Suurimmat vieraskieliset ryhmät 2013 ja 2023

Lähde: Tilastokeskus, väestörakenne

Kollegoiden heikko kielitaito kuormittaa hoitajia jopa niin, että osa vaihtaa työpaikkaa– ”Sieltä häviää sitten suomalaiset”

Sote | HS:n haastatteleva hoitaja kertoo, että keuhko kielitaito johtaa esimerkiksi virheisiin lääkityksessä ja kollegoiden uupumiseen.

HS 11.7.2024

Opiskelijat

Suomi voi joutua ongelmiin, koska nuoret eivät innostu venäjän kielestä

Ukrainan sota ajoi venäjän kielen Suomessa ahdinkoon, josta on vaikea nousta.

Yle 1.10.2024

↪ Maahanmuuttajat

Turun maahanmuuttajalapset elävät pienituloissa perheissä, ja vain harva menee lukioon

TS 19.9.2024

PÄÄKIRJOITUS

Maahanmuuttaja tarvitsee suomen taitoa, harva pärjää vain englannilla

Kaleva 1.10.2024

”Hyvä, että tälle tulee huomiota” – Nyt puhuvat oppilaat, joiden koulussa puhutaan 38:aa eri kieltä

Pisa-tutkimus | Vantaalaisen yläkoulun oppilaat eivät koe maahanmuuttajien suuren määrän vaikuttavan opintomenestykseen. Monet ovat kuitenkin kokeneet rasismia ja epäreilua kohtelua.

HS 2.10.2024

Maahanmuuttotaustaisten oppilaiden perustaitojen ja opetuskielen vahvistaminen

Tavoitteena on varmistaa vastikään Suomeen muuttaneiden oppilaiden jatko-opintovalmiudet. Toimenpideohjelmalla haetaan ratkaisuja siihen, miten heidän oppimistaan voidaan tukea ja vahvistaa tarvittavia perustaitoja ja kielitaitoa.

OKM, OPH & Karvi: Kieppi-hanke

Maahanmuuttajataustaisissa oppilaissa enemmän heikkoja osaajia kuin kantaväestön oppilaissa

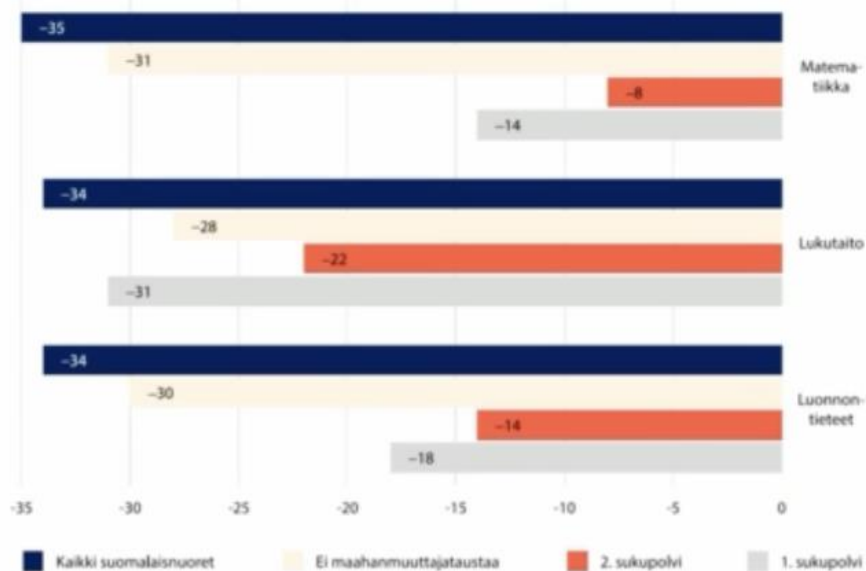

Suoritus tasoa 2 pidetään PISA-tutkimuksessa vähimmäistasona, joka nuoren tulisi saavuttaa pystyäkseen toimimaan yhteiskunnan täysipainoisena jäsenenä ja pärjätäkseen peruskoulun jälkeisissä opinnoissa tai työelämässä.

Taulukko 3.2 Oppilaiden prosenttiosuudet lukutaidon eri suoritus tasoilla maahanmuuttajataustan mukaan

Suoritus taso	Ei maahanmuuttajataustaa	2. sukupolvi	1. sukupolvi
Taso 6 Huippulukutaito	1,3	0,6	0,0
Taso 5 Erinomainen lukutaito	8,2	2,5	0,9
Taso 4 Hyvä lukutaito	21,8	9,5	5,4
Taso 3 Tyydyttävä lukutaito	28,0	20,8	11,5
Taso 2 Välttävä lukutaito	22,4	27,5	21,4
Alle tason 2 Heikko lukutaito	18,2	39,1	60,8

Vuodesta 2012 vuoteen 2022 maahanmuuttajataustaisilla oppilailla suurin muutos lukutaidossa

Kuvio 3.2 Matematiikan, lukutaidon ja luonnontieteiden keskiarvojen muutokset vuodesta 2012 vuoteen 2022 maahanmuuttajataustan mukaan

- Osaaminen oli heikentynyt erityisesti kantaväestön oppilailla, kun taas maahanmuuttajataustaisilla oppilailla muutokset olivat pienempiä.
- Maahanmuuttajataustaisilla oppilailla *ainoastaan* lukutaito oli heikentynyt tilastollisesti merkitsevästi.
- Suurin muutos lukutaidon keskiarvossa oli 1. sukupolven maahanmuuttajataustaisilla oppilailla, joilla se oli laskenut kymmenessä vuodessa 413 pisteestä 382 pisteeseen.

Suomen maahanmuuttajataustaisten oppilaiden osaaminen OECD:n keskitason alapuolella

Taulukko 11.3 Matematiikan keskiarvot Suomessa ja OECD-maissa keskimäärin maahanmuuttajataustan mukaan

Matematiikka	Suomi	OECD-maiden keskiarvo	Erotus
Ei maahanmuuttajataustaa	490	479	11
2. sukupolvi	441	459	-18
1. sukupolvi	411	435	-24

Taulukko 11.4 Lukutaidon keskiarvot Suomessa ja OECD-maissa keskimäärin maahanmuuttajataustan mukaan

Lukutaito	Suomi	OECD-maiden keskiarvo	Erotus
Ei maahanmuuttajataustaa	499	483	16
2. sukupolvi	438	461	-23
1. sukupolvi	382	425	-43

Väitöstutkimus kielellisesti tuetusta opetuksesta

Harju-Autti, R. & Mäkinen, M. (2022). Toward sustainable and linguistically responsive support measures for recently arrived language learners. *Journal of Multilingual and Multicultural Development*. Ahead-of-print.

<https://doi.org/10.1080/01434632.2022.2092626>

Harju-Autti, R., & Sinkkonen, H.-M. (2020). Supporting Finnish Language Learners in Basic Education: Teachers' Views. *International Journal of Multicultural Education*, 22(1), 53–

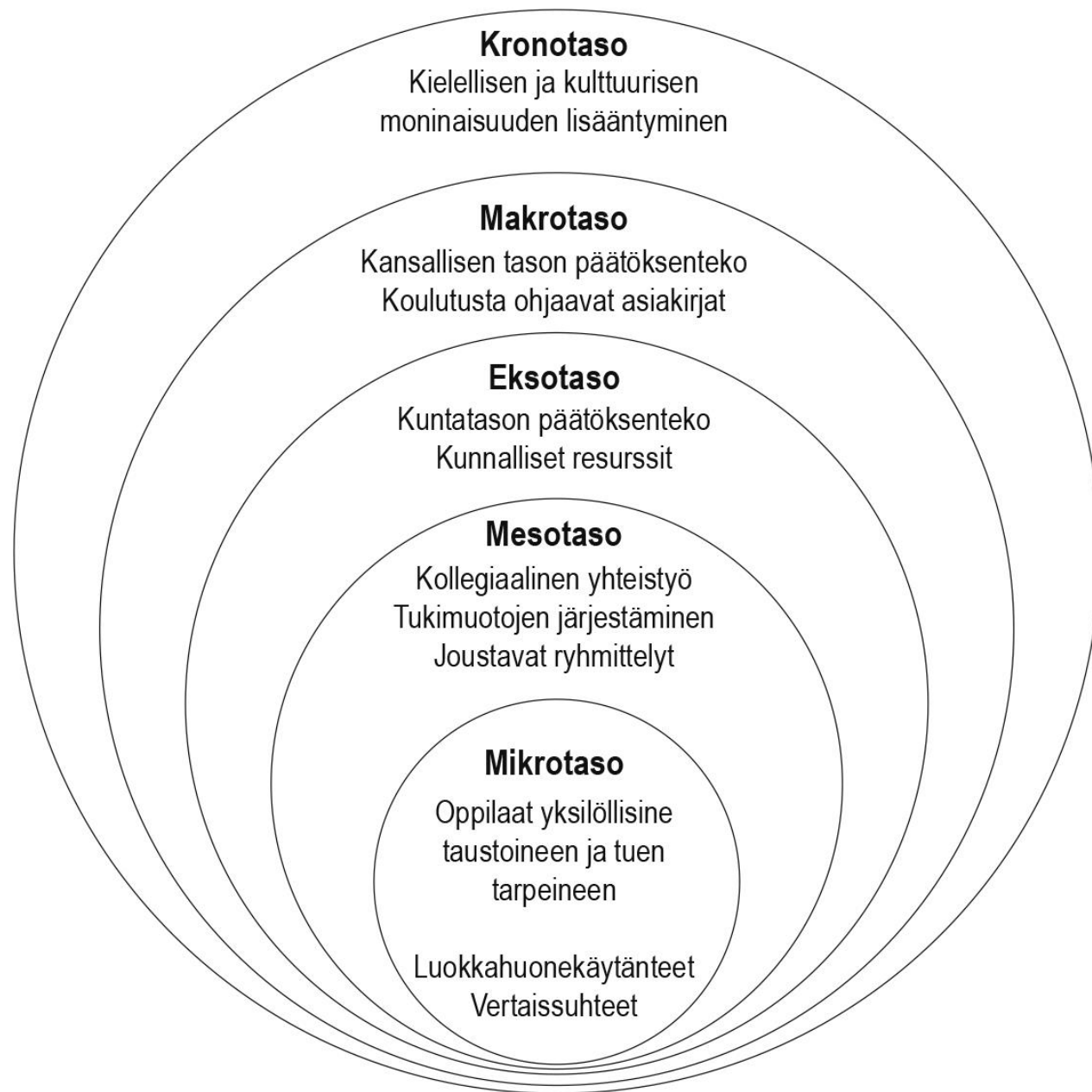
75. <https://doi.org/10.18251/ijme.v22i1.2077>

Harju-Autti, R., Mäkinen, M. & Rättyä, K. (2022). 'Things should be explained so that the students understand them': Adolescent immigrant students' perspectives on learning the language of schooling in Finland. *International Journal of Bilingual Education and Bilingualism*, 25(8), 2949–2961.

<https://doi.org/10.1080/13670050.2021.1995696>

Kielellisesti tuettu opetus

Yläkouluikäiset maahanmuuttajaoppilaat
opetuskieltä ja oppiainesisältöjä
oppimassa

Perusopetuksessa läsnä olevat tasot Bronfenbrennerin ekologisen systeemiteorian (1979; 1992/2005) mukaisesti jäsenneitynä (Harju-Autti, 2022, s. 43)

Vastasaapuneet oppilaat

- *Vastasaapunut*-käsite ei ole Suomessa vielä laajalti käytössä, mutta termin käyttöönotto on kansainväliseen tutkimustietoon nojaten kannatettavaa.
- Ruotsissa käytössä termi *nyanländ elev*, jolla tarkoitetaan korkeintaan neljä vuotta Ruotsissa asunutta *maahanmuuttajaoppilasta*.
- Vastasaapuneille suunnatuissa kielenoppimisen tukimuodoissa ei lähtökohtaisesti ole kyse *erityisopetuksesta*.
- (ks. Ahlholm, 2019; Ahlholm ym., 2023; Ahlholm & Latomaa, 2023; Harju-Autti, 2022)

ORIENTAATIOT

KIELEEN LIITTYVÄT TIEDOT JA TAIDOT

Sosiolingvistinen tietoisuus

Tieto kielenoppijoiden kielellisistä taustoista, kokemuksista ja kyvyistä

Kielellisen moninaisuuden arvostaminen

Luokassa käytettävän kielen aiheuttamien haasteiden tunnistaminen

Pyrkimys kielenoppijoiden tukemiseen

Tieto toisen kielen oppimisen periaatteista ja tämän tiedon soveltaminen käytäntöön

Menetelmät oppimisen edistämiseksi

Kielellisesti vastuullisen pedagogiikan viitekehys

Alisaari & Heikkola, 2020; Harju-Autti, 2022; Lucas & Villegas, 2011; 2013

S2-oppimäärän mukaan opiskelevien perusopetuksen oppilaiden näkemyksiä kielellisen tuen tarpeista eri oppiaineissa

Tässä tekstissä tarkastelemme sitä, missä oppiaineissa suomi toisena kielenä ja kirjallisuus (S2) -oppimäärän mukaan äidinkieli ja kirjallisuus -oppiainetta opiskelevat oppilaat itse kokevat tarvitsevansa kielellistä tukea. S2-opetus ei voi vastata kaikkiin opetuskielen oppimisen haasteisiin ja toisaalta koulun opetuskielen oppimisen tuen tarpeiden erottaminen muista oppimisen tuen tarpeista on haastavaa. Koulun opetuskielen oppimisen tuen tarpeita tulisikin tarkastella laajemmin kaikkien oppiaineiden näkökulmasta.

Teksti Raisa Harju-Autti, Hanna-Maija Sinkkonen ja Minna Kyttälä

- vastaajina 77 yläkoulussa opiskelevaa oppilasta, jotka ilmoittivat opiskelevansa suomea toisena kielenä (S2-oppimäärä)
- hieman alle kolmannes vastaajista (n=22) jätti vastaamatta kohtaan tai ilmoitti, että tuen tarvetta ei ollut
- 55 oppilasta ilmoitti 1–5 oppiainetta, jotka he kokivat haasteellisiksi ja joihin he toivoivat saavansa kielellistä tukea
- Taulukkoon 1 on kerätty maininnan saaneet oppiaineet oppiaineryhmittäin
- **Eniten mainintoja keräsivät matematiikka, historia, biologia, ruotsi ja fysiikka**

[Linkki artikkeliin](#)

Taulukko 1. Kielellisen tuen tarpeen maininnat oppiaineittain

Oppiaineryhmä	Oppiaine	Mainintojen määrä
Matemaattiset aineet	Matematiikka	14
	Fysiikka	10
	Kemia	7
	Tietotekniikka	1
Reaaliaineet	Historia	12
	Yhteiskuntaoppi	5
	Biologia	11
	Maantiede	4
Kielet	Ruotsi	10
	Englanti	7
	Saksa	1
	Äidikieli ^a	1
	Suomi ^b	1
	S2	1
Taitoaineet	Musiikki	1

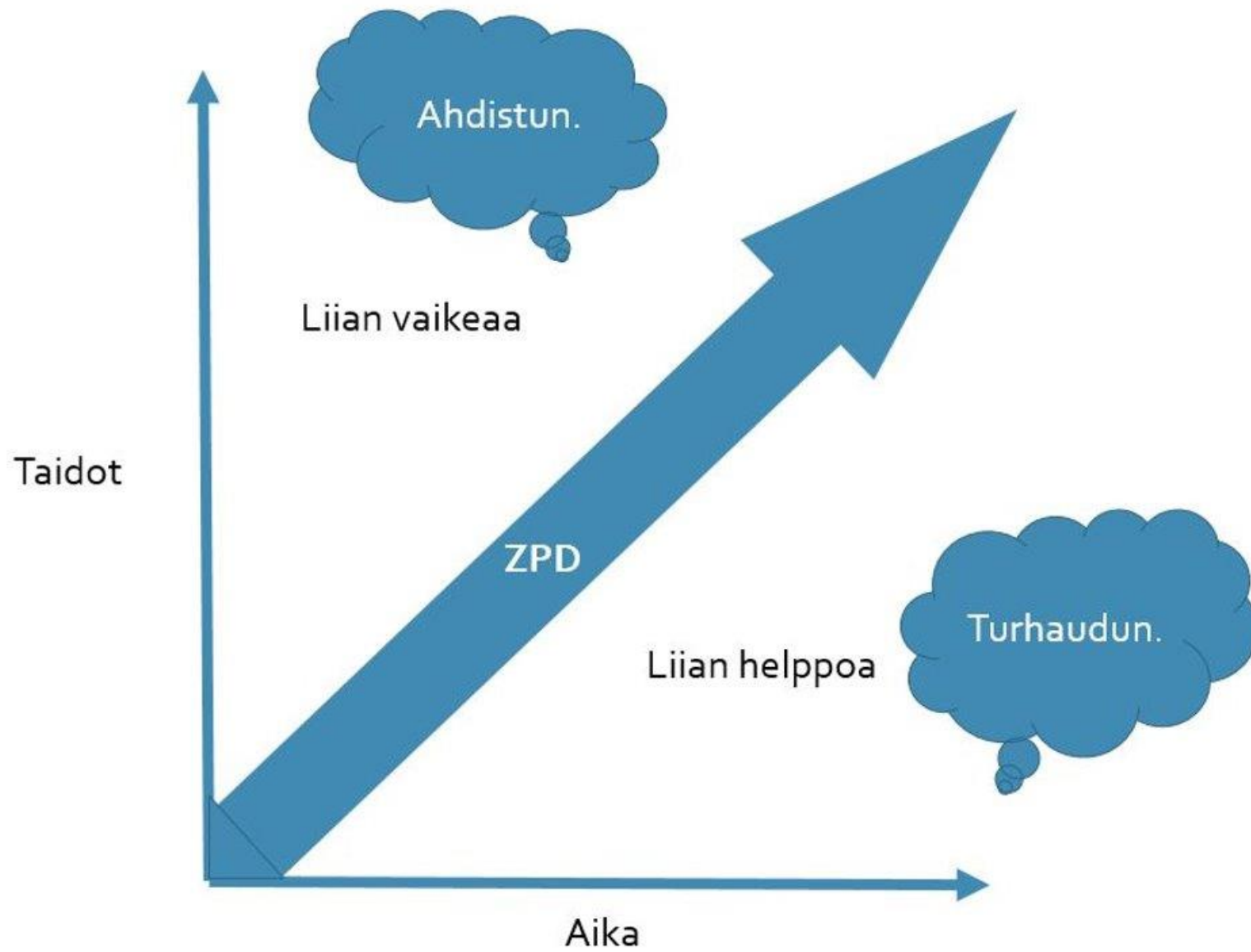
a = oppilaan vastauksesta ei käy ilmi, viittaako hän omaan äidinkieleensä vai äidinkielen ja kirjallisuuden oppiaineeseen; b = oppilaan vastauksesta ei käy ilmi, viittaako hän S1- vai S2-oppimäärään.

Xyxyxyx means going Xyxyxyx to enjoy Xyxyxyx Xyxyxyx. It is a popular Xyxyxyx. It can be especially awarding in Xyxyxyx when a lot of Xyxyxyx are Xyxyxyx and Xyxyxyx Xyxyxyx to Xyxyxyx their Xyxyxyx. It is useful to have a good pair of Xyxyxyx to help to Xyxyxyx Xyxyxyx that are far away more clearly.

Xyxyxyx means Xyxyxyx outside to Xyxyxyx watching Xyxyxyx. It Xyxyxyx a Xyxyxyx hobby. It Xyxyxyx be Xyxyxyx awarding in spring Xyxyxyx a lot of Xyxyxyx Xyxyxyx singing Xyxyxyx building nests Xyxyxyx raise Xyxyxyx young. It is Xyxyxyx to Xyxyxyx a good Xyxyxyx of binoculars to Xyxyxyx to Xyxyxyx Xyxyxyx that Xyxyxyx far away Xyxyxyx clearly.

Kielellisesti tuettu opetus (kietu)

- Perusopetukseen valmistavasta opetuksesta perusopetukseen siirtyville oppilaille suunnattu pedagoginen tukimuoto
- S2-opetuksen ja kaikkien oppiaineiden kielitietoisen pedagogiikan lisäksi tarjottava tukimuoto, jossa koulun opetuskieltä ja oppiaineita opiskellaan samanaikaisesti
- CLIL, CBI, Sheltered Instruction
- Käytössä useissa kunnissa ympäri Suomen
- Ei vakiintuneita toimintakäytänteitä
- Ei työtehtävään valmistavaa opettajankoulutusta

**Lähikehityksen vyöhyke,
ZPD**
(Vygotsky, 1978)

Teoreettisia näkökulmia

- **Kielellinen vastuullisuus**
(Alisaari & Heikkola, 2020; Harju-Autti, 2022; Lucas & Villegas, 2011, 2013)
- **Uuden kielen oppiminen opinnoissa edellytettävälle tasolle ja prosessin ajallinen kesto**
(Cummins, 2021)
- **Opettajan ammatillisen osaamisen kehittyminen sisältöä ja kieltä yhdistävässä pedagogiikassa**
(Cammarata & Ó Ceallaigh, 2020; Morton & Llinares, 2024)
- **Yhteisopettajuuden vahvistaminen**
(Rautiainen & Kostainen, 2021)

Mikä kielellisesti tuetun opetuksen järjestämisessä on tärkeää?

- Kielitietoinen ja kielellisesti vastuullinen toimintakulttuuri
- Johdon tuki
- Kollegiaalinen yhteistyö (ml. oman äidinkielen opettajat!)
- Oppilaantuntemus
- Opettajan kielipedagoginen osaaminen
- Limittäiskieleilyn ja monikielisyyspedagogiikan hyödyntäminen
- Moniammatillinen yhteistyö

Monikielisestä pedagogiikasta

- Luodaan yksinkertaisia, jokapäiväisiä tapoja, joilla oppilaiden kielet tehdään näkyviksi ja kuuluviksi koulussa.
- Rohkaistaan oppilaita käyttämään ensikieliään esimerkiksi lukemiseen, tiedon etsimiseen ja muistiinpanojen tekemiseen.
- Käytetään teknologiaa luovilla tavoilla kasvattamaan tietoisuutta kielestä, maantieteestä ja kulttuurienvälisestä kanssakäymisestä.
- Tehdään projekteja kahdella (tai useammalla) kielellä.

(Cumminsin 2014 mukaan Cummins, 2020, 270)

Materiaalia kielitietoiseen pedagogiikkaan:

[Kielestä koppi & Minästä kiinni \(utu.fi\)](http://utu.fi)

[Luku- ja kirjoitustaidon pedagogiikkaa yläkouluun \(ulapland.fi\)](http://ulapland.fi)

Kirjallisuus

- Ahlholm, M. & Latomaa, S. (2023). Vastasaapuneiden opetus Suomessa: käytänteet ja ideaalit. Teoksessa M. Ahlholm, I. Piippo & P. Portaankorva-Koivisto (toim.), *Vastasaapuneet luokkahuoneessa. Ikkunoita valmistavaan opetukseen ja monikieliseen kouluun*. Vastapaino, 35–56.
- Ahlholm, M., Piippo, I. & Portaankorva-Koivisto, P. (2023) (toim.) *Vastasaapuneet luokkahuoneessa. Ikkunoita valmistavaan opetukseen ja monikieliseen kouluun*. Vastapaino.
- Alisaari, J. & Heikkola, L. M. (2020). Kielellisesti vastuullista pedagogiikkaa ja oppilaan tukemista: suomalaisten opettajien käsityksiä kielen merkityksestä opetuksessa. *Kasvatus* 51(4), 395–408.
- Cammarata, L. & Ó Ceallaigh, T. J. (2020). Teacher education and professional development for immersion and content-based instruction: Research on programs, practices, and teacher educators. Teoksessa L. Cammarata & T. J. Ó Ceallaigh (toim.), *Teacher development for immersion and content-based instruction*. John Benjamins Publishing Company, 1–10.
- Cummins, J. (2021). *Rethinking the Education of Multilingual Learners: A Critical Analysis of Theoretical Concepts*. Multilingual Matters.
- Cummins, J. (2020). Näkökulmia maailmalta – monikielisten oppilaiden tukeminen. Teoksessa J. Alisaari ym. (toim.), Kielestä koppi – oppimateriaali kielitietoiseen perusopetukseen, s. 268–273. <https://sites.utu.fi/minasta-ja-kielesta-kiinni/wp-content/uploads/sites/179/2021/02/Kielest%C3%A4-koppi-oppimateriaali.pdf>
- Harju-Autti, R. (2023). Kielellisesti tuettu opetus lisäresurssina yläkoulussa. Teoksessa M. Ahlholm, I. Piippo & P. Portaankorva-Koivisto (toim.), *Vastasaapuneet luokkahuoneessa. Ikkunoita valmistavaan opetukseen ja monikieliseen kouluun*. Vastapaino, 67–71. <http://doi.org/10.58181/VP9789523970168>
- Harju-Autti, R. (2022). Kielellisesti tuettu opetus: Yläkouluikäiset maahanmuuttajaoppilaat koulun opetuskieltä ja oppiainesisäl töjä oppimassa. Tampereen yliopiston väitöskirjoja 711. <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-03-2666-1>
- Lucas, T. & Villegas, A. M. (2013). Preparing linguistically responsive teachers: Laying the foundation in pre-service teacher education. *Theory into Practice*, 52(2), 98–109 doi:10.1080/00405841.2013.770327
- Morton, T. & Llinares, A. (2024). Building teachers' knowledge of cognitive discourse functions to integrate content and language. Teoksessa S. Ballinger, R. Fielding & D. J. Tedick (toim.), *Teacher Development for Content-Based Language Education: International Perspectives*. Multilingual Matters, 21–41.
- Owal Group. (2022). *Suomi/ruotsi toisena kielenä -opetuksen nykytilan arviointi*. <https://okm.fi/-/suomi-ruotsi-toisena-kielena-opetuksen-nykytila-ja-kehittamistarpeet-selvitettiin>
- Pulkkinen, J., Kauppinen, H., Hiltunen, J., Lehtola, P., Nissinen, K. & Rautopuro, J. (2024). *Maahanmuuttajataustaisten nuorten osaaminen PISA 2022 -tutkimuksessa*. Koulutuksen tutkimuslaitos, Tutkimuksia 39. <https://doi.org/10.17011/ktl-t/39>
- Rautiainen, M., & Kostianen, E. (2021). From individuality towards co-operative culture: New direction for professional development in Finnish teacher education. Teoksessa B. Klopsch, & A. Anne Sliwka (toim.), *Kooperative Professionalität: Internationale Ansätze der ko-konstruktiven Unterrichtsentwicklung*. Beltz Juventa, 66–73.
- Vygotsky, L. S. (1978). *Mind in society: The development of higher psychological processes*. Harvard University Press.

